

การบูรณาการหลักพุทธธรรมกับโมเดลของเดวิด เอช ออลสัน

เพื่อการสร้างครอบครัวเข้มแข็ง

An Integration of Buddhist Principles with The Model of David H. Olson
for Building Strong Family

พระภิกษุณพล ปญญาโร (อิมโอะจู), พระโสภณพัฒนบัณฑิต
และโสภิตย์ บำรุงภักดี

PraGrissanaphol Panyataro (Aimose), praSopholpattanabanthit
and Sowit Bumrongpak
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตขอนแก่น

บทคัดย่อ

การศึกษาวิจัยในครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ ดังนี้ 1) เพื่อศึกษาโมเดลการสร้างครอบครัวเข้มแข็งของเดวิด เอช ออลสัน 2) เพื่อศึกษาพุทธธรรมสำหรับการปรับใช้เพื่อครอบครัวที่เป็นสุข 3) เพื่อการบูรณาการครอบครัวเข้มแข็งตามหลักพุทธธรรมและโมเดลของ เดวิด เอช ออลสัน วิธีวิจัยเป็นการวิจัยเชิงคุณภาพโดยศึกษาข้อมูลเอกสารวิชาการที่เกี่ยวข้องกับครอบครัวที่เป็นแนวคิดของเดวิด เอช ออลสัน หลักธรรมที่มีความสัมพันธ์กับการสนับสนุนไว้ให้ครอบครัวได้เกิดความเข้มแข็ง และเอกสารวิชาการทางพระพุทธศาสนาแล้ว รวบรวม วิเคราะห์และสังเคราะห์ เอกสารที่นำมาแล้ว นำเสนอผลการวิจัยด้วยวิธีวิเคราะห์เชิงพรรณน

ผลการวิจัยพบว่า แนวคิดการสร้างครอบครัวเข้มแข็งในโมเดลการสร้างครอบครัวของเดวิด เอช ออลสัน โดยโมเดลทั้ง 6 เป็นรูปแบบในการช่วยเหลือครอบครัวที่ประสบปัญหาความไม่สมดุลของครอบครัวในทางการสื่อสาร ความยึดเหนี่ยวระหว่างกันและความยืดหยุ่นระหว่างกัน ลดความเป็นเผด็จการของผู้นำครอบครัว ซึ่งเป็นเหตุการณ์นำมาซึ่งความรุนแรง ในครอบครัวทั้งในทางกายและวาจา มีการพึ่งพาซึ่งกันและกันในสมาชิกของครอบครัว ลดความขัดแย้ง มีการปรึกษาพูดคุยมีการประคับประคองไม่ให้เกิดความรุนแรง ลดความความขัดแย้งของสมาชิกภายในครอบครัว

หลักพุทธธรรมทั้ง 6 เป็นหลักธรรมสำหรับการปรับใช้เพื่อครอบครัวที่เป็นสุข ซึ่งเป็นหลักธรรมของคฤหัสถ์ในการประกอบอาชีพในการเลี้ยงครอบครัวประกอบด้วย สมชีวิธรรม เป็นหลักธรรมที่มีความเสมอกันระหว่างชายหญิง พรหมวิหารธรรม เป็นหลักธรรมเครื่องอยู่ของผู้ใหญ่

เป็นผู้นำของครอบครัวและสังคมสังคหวัตถุ เป็นหลักธรรมยึดเหนี่ยวจิตใจระหว่างกันไว้ ติฏฐธัมมิกัตถประโยชน์ เป็นหลักธรรมที่เกื้อหนุนในปัจจุบัน ฆราวาสธรรม เป็นเครื่องอยู่ของทางคฤหัสถ์ และทศ 6 เป็นการปิดป้องภัยจากทิศทั้งหลาย ในหลักพุทธธรรมมีความจำเป็นอย่างมาก ในการมีครอบครัว เพื่อให้เกิดความรู้ความเข้าใจในการใช้ชีวิตอยู่กับปัจจุบันกับสมาชิกครอบครัวและสังคม

การบูรณาการครอบครัวเข้มแข็งตามหลักพุทธธรรมกับโมเดลเดวิด เอช ออลสัน เป็นการบูรณาการผสมผสานในการใช้หลักธรรมร่วมกับโมเดลของเดวิด เอช ออลสัน เพื่อให้เกิดความเข้มแข็งในครอบครัวประเทศไทย ในการรับการเปลี่ยนแปลงค่านิยมการดำเนินชีวิตจากต่างประเทศ ทำให้เห็นผลประโยชน์ตนมากกว่าประโยชน์ส่วนรวม ท่างเห็นจากคำสอนทางศาสนา ด้วยเหตุนี้ การบูรณาการนี้เป็นการใช้หลักพุทธธรรมนำชีวิตร่วมกัน ที่ต้องการความยึดเหนี่ยวระหว่างกัน ยึดหยุ่นระหว่างกัน และการสื่อสารให้เห็นผลประโยชน์ในการอยู่ร่วมกันมากกว่าเห็นผลประโยชน์ของตนเอง

คำสำคัญ: การบูรณาการ; พุทธธรรมกับโมเดลของเดวิด เอช ออลสัน; การสร้างครอบครัวเข้มแข็ง

Abstract

The aims of this research were: 1) to study the strong family formation of David H. Olson; 2) to study Buddhist *dhammas* for the peaceful family adaptation; 3) to integrate the strong family in accordance with Buddhist principles with Olson model. This study employed the documentary research methodology in studying the strong family concepts of Olson and the relevant *dhammas*, academic papers and related documents before analysis; synthesis and descriptive interpretation of the obtained data were used to present the research results.

The research results revealed that the concept for building a strong family of Olson is a model for helping families experiencing family imbalances in communication, interlocking and mutual flexibility. It reduces the oppression of family leaders, which is a serious incident in the family. It is mutual dependence on the family members to reduce conflicts and increase discussions, avoidance of violence.

The Buddhist principles for laypeople applied to build the happy family are: the right occupation *dhamma* (*samajīvitā-dhamma*), the *dhamma* for gender equality; the sublime states of mind (*brahmavihāra*), the *dhamma* for the family and society leaders; the bases of social solidarity (*saṅgahavatthu*), the *dhamma* for mental binding; the virtues conducive to benefits in the present (*ditṭhadhammikatta*); virtues for a good household life (*ghāravasadhama*); the six directions (*disa*); the *dhamma* for danger protection from all directions. These *dhammas* are necessary for the family members and society to raise understanding in living at the present.

The application of the Buddhist principles with the strong family model of Olson to create the strength within the family in Thai society is important based on a great change influenced by the western cultures which caused people to become selfish and avoid religious practices. The application leads to interflexibility, relation and betterment of communication beneficial to the public.

Keywords: integration; Buddhism with models Model of David H. Olson; Building Strong Family,

1. บทนำ

ในอดีตครอบครัวคนไทยส่วนใหญ่เป็นครอบครัวขนาดใหญ่ เรียกว่า ครอบครัวขยายหรือครอบครัวเสริม, (Extended Family) ที่มีสมาชิกอยู่ด้วยกันจำนวนมาก เช่น ปู่ย่า ตายาย พ่อแม่ ลุง ป้า น้า อา หรือบางครอบครัวอาจมีหลานรวมอยู่ด้วย ครอบครัวขยายจึงมีสมาชิกมากกว่าครอบครัวเดี่ยว (Nuclear Family) เนื่องจากการดำรงชีวิตของคนไทยในอดีต เป็นสังคมเกษตรกรรม ต้องอาศัยแรงงานจากครอบครัวในการทำเกษตร แต่ปัจจุบันสภาพความเป็นอยู่ของคนไทยเปลี่ยนแปลงมากสมาชิกในครอบครัวประกอบอาชีพที่หลากหลายและกระจัดกระจายในพื้นที่ต่างๆ ของประเทศ ด้วยเหตุนี้ จำนวนสมาชิกในครอบครัวจึงลดลง จำนวนครอบครัวขยายที่ลดลงจึงเป็นผลที่ตามมา

ปัจจุบันลักษณะของครอบครัวไทยเป็นครอบครัวสังคมน บางรูปแบบอาจจะไม่ใช่ครอบครัวที่มีความเอื้อให้ครอบครัวเกิดคุณภาพชีวิตที่ดีนัก อย่างเช่นครอบครัวที่มีแต่ผู้สูงอายุที่เป็นโสดหรือครอบครัวผู้สูงอายุกับเด็ก หรือครอบครัวพ่อเดี่ยวครอบครัวแม่เดี่ยว เพราะเป็นครอบครัวที่ขาดความสมดุล ขาดผู้ให้กำลังใจ ขาดผู้ที่ช่วยแบ่งเบาในภาระด้านการงาน ซึ่งทำให้หน่วยงานต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาครอบครัว จะต้องให้ความสนใจเพราะครอบครัวเป็นสถาบันพื้นฐานทางการพัฒนาทางการศึกษาและพัฒนาทางสังคม (มติคณะรัฐมนตรี, 2547 : 1) ครอบครัวเป็นหลักสำคัญทำหน้าที่หล่อหลอมขัดเกลา ความเป็นมนุษย์ให้แก่สมาชิกครอบครัวปลูกฝังคุณธรรม จริยธรรม ค่านิยม และถ่ายทอดวัฒนธรรมของสังคมให้แก่สมาชิกในครอบครัวเพื่อให้เป็นบุคคลที่มีคุณภาพ มีความพร้อมที่จะทำงานอย่างเต็มที่ และสร้างสรรค์ เป็นพลังสำคัญในการพัฒนาประเทศ

นักวิชาการพยายามแก้ไขปัญหาดังกล่าวโดยการสร้างครอบครัวแบบตรงกันข้ามที่เรียกว่าครอบครัวเข้มแข็ง (Strong Family) ซึ่งได้สอดคล้องกับ (ยุทธนา ไชยจุล, 2552 : 173) โดยข้อเท็จจริงแล้ว ใช้วิธีการสัมภาษณ์ แบบเจาะลึก เพื่อสอบถามความคิดเห็นเกี่ยวกับปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับความเข้มแข็งของครอบครัว และจัดดำเนินการสนทนากลุ่ม เพื่อหาลักษณะของครอบครัวเข้มแข็งและพัฒนาความเข้มแข็งของครอบครัว (Olson, 1986 : 22) เป้าหมายของพวกเขาคือความสามารถในการปรับตัวของครอบครัวในการเผชิญกับการเปลี่ยนแปลงหรือวิกฤตโดยเน้นการเปลี่ยนแปลงในวงจรชีวิตครอบครัว และมีความพึงพอใจกับความสัมพันธ์ของพวกเขาโดยสมาชิกในครอบครัวให้การสนับสนุนทางบวกซึ่งกันและกัน (Blaine J. Fowers and David H. Olson, 1993 : 176) บุคคลที่สามารถที่จะเผชิญและสร้างความสมดุล สอนทักษะการแก้ปัญหาให้แก่กันทำให้เกิดความรู้สึกเป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน (ดุขฎิ โยเหล่า, 2545 : 6) การจัดการกับความเครียดและความขัดแย้งในครอบครัว อาศัยทักษะ คือ การสื่อสาร การให้การสนับสนุนทางสังคม และ การมองโลกในแง่บวก และผลที่ได้กลับมาคือความยืดหยุ่นต่อความเครียดและวิกฤตการณ์ คำว่า ครอบครัวเข้มแข็ง นักวิชาการให้คำนิยามเอาไว้หลากหลายซึ่งสังเคราะห์ได้ว่าครอบครัวเข้มแข็ง คือการที่สมาชิกของครอบครัวมีการปฏิบัติต่อกันอย่างเหมาะสมเพื่อทำให้ครอบครัวทำหน้าที่ได้อย่างมีประสิทธิภาพมีความสุขและมีความมั่นคงแข็งแรง ซึ่งมีความจำเป็นในการบูรณาการพุทธธรรม เพื่อให้สอดคล้องกับในสภาพชีวิตปัจจุบัน ในการยกระดับจิตใจให้มั่นคงดีขึ้น

จากแผนยุทธศาสตร์ของของมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ฉบับที่ 12 ในยุทธศาสตร์ที่ 1) ผลิตบัณฑิตที่เป็นทรัพยากรที่ทรงคุณค่าต่อสังคม 2) สร้างงานวิจัยพัฒนาจิตใจ และสังคม และ 3) บริการวิชาการกับศาสตร์สมัยใหม่ ผู้มีวิจัยมีความสนใจในการศึกษาแนวทางการพัฒนาครอบครัวเข้มแข็งเชิงพุทธ โดยบูรณาการความรู้ในพระพุทธศาสนากับโมเดลของ เดวิด เอช ออลสัน ทั้งนี้เพื่อเป็นการพัฒนาตนเองสู่ความเป็นบัณฑิตผู้เป็นทรัพยากรอันทรงคุณค่าต่อสังคม ให้สอดคล้องกับยุทธศาสตร์ของมหาวิทยาลัยข้อที่ 1 ผลจากการวิจัยครั้งนี้จะนำไปสู่การสร้างงานวิจัยพัฒนาจิตใจและสังคม (ยุทธศาสตร์ข้อที่ 2) และการบูรณาการความรู้จะนำไปสู่การดำเนินงานตามยุทธศาสตร์ข้อที่ 3 โดยผู้วิจัยมีความสนใจในการดำเนินงานวิจัยในหัวข้อ “การบูรณาการหลักพุทธธรรมกับโมเดลของเดวิด เอช ออลสันเพื่อการสร้างครอบครัวเข้มแข็ง” เมื่อพัฒนาวิจัยเสร็จสมบูรณ์แล้ว ผู้วิจัยจะได้นำผลงานวิจัยเสนอต่อสาธารณะชนสืบต่อไป

2. วัตถุประสงค์ในการวิจัย

1. เพื่อศึกษาโมเดลการสร้างครอบครัวของเดวิด เอช ออลสัน
2. เพื่อศึกษาหลักพุทธธรรมสำหรับการปรับใช้เพื่อสร้างครอบครัวให้เป็นสุข
3. เพื่อการบูรณาการหลักพุทธธรรมกับโมเดลของ เดวิด เอช ออลสันเพื่อการสร้างครอบครัวเข้มแข็ง

3. วิธีดำเนินการวิจัย

3.1 การรวบรวมข้อมูล จากการศึกษาในพระไตรปิฎกภาษาไทยที่เกี่ยวข้องกับการใช้หลักธรรม และข้อมูลจากแนวความคิดของโมเดลการสร้างครอบครัวเข้มแข็งของเดวิด เอช ออลสัน และแหล่งข้อมูลอื่นที่มีลักษณะเช่นเดียวกัน

3.2 การวิเคราะห์และสังเคราะห์ข้อมูล

- 1) วิเคราะห์ข้อมูลที่เป็นหนังสือราชการ และ งานวิจัยที่เกี่ยวข้องในประเด็นเกี่ยวกับความสอดคล้อง ความสัมพันธ์ ความใกล้เคียง และความเป็นไปได้หรือความเหมาะสม
- 2) สังเคราะห์ข้อมูลตามประเด็นหลักและประเด็นรองที่แตกออกเป็นสารบัญ ซึ่งเป็นการถอดประเด็นออกมาเป็นองค์ความรู้ หรือหลักฐานสำหรับการวิจัยในเรื่องที่ผู้วิจัยศึกษา

3.3 นำเสนอข้อมูล

- 1) นำเนื้อหาจากข้อมูลที่เกิดจากการวิเคราะห์และสังเคราะห์มาเรียบเรียงตามสารบัญชี่นำไปตั้งเป็นบทที่ 2 บทที่ 3 และบทที่ 4 แล้ว
- 2) ลงมือเขียนตามข้อมูลสารบัญชี่ที่กำหนด และเป็นประเด็นที่เกิดจากการวิเคราะห์และสังเคราะห์ข้อมูลเรียบร้อยแล้ว
- 3) สรุปผลการวิจัย
- 4) นำเสนอผลการวิจัยต่อสาธารณชน

4. สรุปผลการวิจัย

จากการศึกษาวิจัยเรื่อง การบูรณาการหลักพุทธธรรมกับโมเดลของเดวิด เอช ออลซัน เพื่อการสร้างครอบครัวเข้มแข็ง ผู้วิจัยได้ศึกษาข้อมูลจากพระไตรปิฎก เอกสารวิชาการทางพระพุทธศาสนาและเอกสารที่เกี่ยวกับแนวทางการสร้างครอบครัวให้เข้มแข็งของเดวิด เอช ออลซัน และงานวิจัยที่สนับสนุนกับครอบครัวเข้มแข็ง โดยผู้วิจัยได้สรุปตามวัตถุประสงค์ไว้ดังต่อไปนี้

1) การสร้างครอบครัวของเดวิด เอช ออลซัน มี 6 ประการ ดังนี้

โมเดลที่ 1 ว่าด้วยเรื่องที่เป็นแนวทางในการแสดงให้เห็นสภาพของปัญหาศึกษาครอบครัวที่ประสบปัญหา เกี่ยวกับการทารุณกรรมต่อคู่สมรส การหย่าร้าง ซึ่งจะทำให้การเน้นทางทฤษฎีสู่ทางภาคปฏิบัติ เพื่อให้รู้ว่าการที่ทำให้ครอบครัวเกิดการเข้มแข็งและแข็งแกร่งนั้น สามารถที่จะเป็นแนวทางให้ครอบครัว ดำเนินชีวิตไปในทางบวกและร่วมกันส่งเสริมครอบครัวให้มีคุณภาพ โดยการสอบถามแต่ละครอบครัวว่า ครอบครัวในอุดมคตินั้นแต่ละครอบครัวมีความปรารถนาแบบไหน โดยยกตัวอย่างครอบครัวที่ประสบความสำเร็จในชีวิตจากวิถีทัศน์ เกี่ยวกับลักษณะของครอบครัวในอุดมคติ และนำวิถีทัศน์ครอบครัวที่ประสบกับความสำเร็จในครอบครัวของตนเอง เป็นการให้ครอบครัวที่มีปัญหารู้จักวิธีแก้ไขในสภาพของปัญหาที่เกิดขึ้น เป็นครอบครัวในอุดมคติ

โมเดลที่ 2 ว่าด้วยเรื่องเป็นโมเดลในการฝึกอบรม และสัมภาษณ์กับครอบครัวแบบแยกสอบถามแบบเชิงลึก ในปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับครอบครัว เพื่อนำมาพิจารณาลักษณะครอบครัว ว่ามีจุดอ่อนที่ต้องนำมาพัฒนาความเข้มแข็งทางด้านใดบ้าง เป็นการสร้างมนุษย์สัมพันธ์เสริมสร้างความสุข เป็นการเปิดโอกาสให้กล้าคิดกล้าแสดงออกซึ่งโมเดลนี้จะเน้น ในการสอบถามเพื่อจะปรับปรุงครอบครัวที่อ่อนแอให้เกิดความเข้มแข็ง

โมเดลที่ 3 ว่าด้วยเรื่องอบรมแนวคิดทางทฤษฎีเพื่อแนะแนวองค์ประกอบของครอบครัวให้เข้มแข็งในแต่ละทฤษฎี เพื่อให้เข้าถึงบทบาทหน้าที่ของผู้เข้าฝึกอบรม เพื่อปรับจุดเด่นและจุดด้อยของแต่ละครอบครัวซึ่งเป็นจุดเปลี่ยนแปลงจาก ครอบครัวขยายมาเป็นครอบครัวเดี่ยว ทำให้สมาชิกในครอบครัวไม่สามารถทำหน้าที่ได้อย่างเหมาะสม ซึ่งในจุดนี้เป็นการพัฒนาหาสิ่งที่บกพร่องของแต่ละบุคคลในครอบครัว เพื่อปรับปรุงแก้ไข

โมเดลที่ 4 ว่าด้วยเรื่องที่เป็นองค์ประกอบให้เกิดความยึดเหนี่ยวระหว่างกัน ซึ่งจะช่วยในการเสริมสร้างความสัมพันธ์ในสมาชิกครอบครัว ในการทำกิจกรรมร่วมกัน ให้ความช่วยเหลือกัน ในเมื่อสมาชิกครอบครัวประสบปัญหา ร่วมกันระดมสมองวางแผนการ หาทางออกในแต่ละสถานการณ์ในโมเดลนี้มีจุดเน้นไปในทางกิจกรรมเพื่อให้ครอบครัวในกลุ่มสมาชิกได้มีโอกาสอยู่ร่วมกันแก้ปัญหาที่เกิดขึ้นร่วมกัน และสามารถนำไปใช้ได้ในชีวิตปัจจุบัน โดยใช้การบันทึกในแต่ละวันเพื่อทบทวนประสบการณ์ของชีวิต และหาแนวทางแก้ไขจากการเรียนรู้

โมเดลที่ 5 ว่าด้วยเรื่องที่เป็นองค์ประกอบให้เกิดความยึดหยุ่น ในโมเดลนี้เป็นการเรียนรู้ความเสมอภาคของครอบครัวเปิดโอกาสให้สมาชิกเปิดเผยความในใจ และให้กลุ่มสมาชิกรับฟังปัญหาและความคิดเห็นของแต่ละคน สร้างกฎระเบียบของครอบครัวเพื่อปฏิบัติไปตามบทบาทหน้าที่ของตนเองได้เรียนรู้ความยุติธรรมเว้นอคติในเรื่องต่างๆ

โมเดลที่ 6 ว่าด้วยเรื่ององค์ประกอบในการสื่อสาร โมเดลนี้เพื่อให้ได้ฝึกฝนทักษะการฟัง ติดตามเรื่องราวต่างๆแล้วนำมาสรุปการเรียนรู้นำมาคิดพิจารณาไตร่ตรอง พูดแล้วแสดงความรู้สึก เขียนบรรยายเหตุการณ์ความในใจลงในกระดาษแล้ว ร่วมกันอภิปรายในสิ่งที่ได้เรียนรู้จากกิจกรรม

2) พุทธธรรมสำหรับการปรับใช้เพื่อครอบครัวให้เป็นสุข สรุปได้ 6 หลักการ ดังนี้

สมชีวิธรรม (อง.จตุกก. (ไทย) : 2539, 21/93) การครองเรือน ในชีวิตคู่ คือการที่ฝ่ายชายและฝ่ายหญิงมีปฏิสัมพันธ์ ความพอใจในการร่วมชีวิต ตกลงใจในการใช้ชีวิตร่วมกัน ร่วมที่จะเผชิญปัญหาร่วมกัน และมีความอดทนที่จะพยายาม เพื่อการร่วมสุขในการครองเรือน สร้างความพึงพอใจกันอยู่อย่างมีความสุข และสามารถแก้ไขข้อขัดแย้ง

พรหมวิหาร 4 (ที.ม. (ไทย) : 2539, 10/256) เป็นหลักธรรมที่เป็นหลักสำคัญของ มารดาบิดาที่จะทะนุ บำรุง บุตรหลานเป็นแบบอย่างแบบแผนที่จะให้ความช่วยเหลือบุตรหลานให้อยู่อย่างมีความสุขเป็นหลักธรรมที่ต้องมีไว้ในจิตใจเพื่อควบคุมความประพฤติที่แสดงออกทางกายภาพ และเหตุนี้ มารดาบิดาจึงจัดได้ว่าเป็นพรหมของบุตร

สังคหวัตถุ 4 (อง.จตุกก. (ไทย) : 2539, 21/50) เปรียบเหมือนกุญแจที่นำพาชีวิต ที่กำหนดคนเราทุกคนว่า เข้มทิศนำสังคมให้ก้าวไปสู่สันติภาพ ความสงบสุข และลดการเหยียบย่ำ กดขี่ซึ่งกันและกัน มองเพื่อนมนุษย์ด้วยกันเป็นสิ่งมีชีวิตที่จะคอยดำรงช่วยเหลือ ดุจดั่งเช่นว่า ตัวเรารักสุขเกษียจทุกข์แบบไหน คนอื่นก็รักสุขเกษียจทุกข์เหมือนเรา เช่นกัน สมาชิกในครอบครัวก็ เช่นกันเมื่อเรารู้ในหน้าที่ คอยช่วยเหลือกัน มุ่งหวังให้สมาชิกครอบครัวเกิดความสุข

ธรรมทิฎฐธัมมิกัตถประโยชน์ 4 (อง.อภุฎฐก. (ไทย) : 2539, 23/340) เป็นหลักธรรมที่กระทำแล้วย่อมส่งผลประโยชน์ ที่ได้รับจากการประกอบกิจ อาจจะเป็นเงิน สิ่งของ ชื่อเสียง เกียรติยศ การยกย่องสรรเสริญ หรือว่าเป็นผลประโยชน์อาจเป็นวัตถุหรือผลตอบแทน ทางด้านจิตใจก็ได้ซึ่งหลักการและแผนการนี้ เรียกว่า ธรรมที่เป็นไปเพื่อให้ได้มาซึ่งประโยชน์ในปัจจุบัน

ฆราวาสธรรม 4 (ส.ส. (ไทย) : 2539, 15/354) จะเห็นได้ว่าการเสริมสร้างครอบครัวให้เข้มแข็งได้ การพึ่งพาตนเองด้านทรัพยากรธรรมโดยใช้หลักการด้วยความเรียบง่ายโดย การใช้หลักของฆราวาสธรรม 4 พึงรู้จัก บริโภคใช้สอยอย่างมีสติคอยระลึกการใช้สอยอย่างมีสติ มองเห็นคุณค่าสิ่งของและใช้อย่างมีประโยชน์มีคุณภาพ ไม่แสวงหาด้วยอำนาจของกิเลสตัณหา และใช้ทรัพยากรธรรมชาติที่ยั่งยืนการสร้างความเข้มแข็งให้แก่ครอบครัว

(ทิต 6) (ที.ปา. (ไทย) : 2539, 11/199) ซึ่งเป็นหลักการที่จะต้องประพฤติปฏิบัติตามหน้าที่ได้อย่างสมบูรณ์ ระหว่างคู่ชีวิตที่จะเป็นตัวที่สนับสนุนการสร้างครอบครัวให้เข้มแข็งและทำประโยชน์ให้แก่ส่วนรวม และในประเด็นที่คู่สมรสให้ความเคารพให้เกียรติกันนั้น ก็จะนำมาซึ่งแนวความคิดตามพระพุทธศาสนา ได้ถือว่าหลักพุทธธรรมเป็นหลักของความคิดสูงสุดในการสร้างความเข้มแข็ง ให้แก่ครอบครัว อันจะนำพาความสุขความเข้มแข็งมาสู่ครอบครัวและสังคมในปัจจุบันและอนาคต

3) การบูรณาการครอบครัวเข้มแข็งตามหลักพุทธธรรมกับโมเดลของ เดวิด เอช ออลสัน สรุปลความการศึกษา ดังนี้

ความเสมอภาคของคนในครอบครัว นำหลักสมชีวิตธรรมเป็นหลักในการสอดคล้องให้เกิดความยึดเหนี่ยวจิตใจยึดหยุ่นปกครองครอบครัวในฐานะสามีภรรยา-บุตรนี้จะเน้นการกระชับความสัมพันธ์ของสมาชิกครอบครัวให้มีบทบาทกับทุกๆการกระทำและคำพูด เสริมสร้างความ

เชื่อมั่นแก่กัน ด้วยการทำตามสัญญาที่ให้ไว้ได้เสมอ และการที่สมาชิกแต่ละคนในครอบครัว ต่างก็มีความเชื่อมั่นให้แก่กัน ไม่ว่าจะเป็นลูกๆจะมีความเชื่อมั่นในตัวของคุณพ่อและคุณแม่

การประสานใจของคนในครอบครัว นำหลักพรหมวิหารเป็นหลักการ ให้มีการสื่อสาร หน่วยงานยึดหยุ่นซึ่งกันและกัน เน้นการกระชับความสัมพันธ์ของสมาชิกครอบครัวที่สามารถ ปฏิบัติตนตามบทบาทหน้าที่ของตนในการร่วมประสานครอบครัวให้เกิดความเข้มแข็งขึ้น ซึ่ง พฤติกรรมในการกระทำอาจจะมีความแตกต่างแต่ก็ร่วมกันประสานใจอยู่ร่วมกันเป็นหนึ่งเดียวโดย มารดาบิดามีบุตรเป็นหลักในการประสานใจ

การครองใจคนในครอบครัว นำหลักสังคหัตถุเป็นหลักผสมผสาน การอยู่ร่วมกันอย่าง เหนียวแน่นเน้นการกระชับความสัมพันธ์ของสมาชิกครอบครัว ความสุขของครอบครัวนั้นถือได้ว่า นำมาด้วยความสดชื่นและเป็นกำลังใจ ในสถานการณ์ที่เศรษฐกิจมีความย่ำแย่ ประสบกับความ ยากลำบาก ซึ่งทุกคนในครอบครัวต่างก็ได้รับผลกระทบ ครอบครัวมีบทบาทในการสร้างความสุข

การมีระเบียบของคนในครอบครัว นำหลักทฤษฎีธรรมมิกัตถประโยชน์ในการสร้างกรอบ ระเบียบวินัย ฝึกฝนหน้าที่ของตนและสมาชิกครอบครัว ไปตามแนวทางของการสร้างกรอบ ระเบียบวินัยให้กับครอบครัว ในการแสวงหาทรัพย์และการใช้จ่ายทรัพย์ให้มีประโยชน์ โดยการเริ่ม จากความหมั่นขยันในการประกอบอาชีพของตนเองและครอบครัวอย่างสุจริต รู้จักรักษาทรัพย์ของ ตนที่หามาได้ ไม่ใช้จ่ายเกินความจำเป็นของฐานะ ซึ่งเป็นการช่วยประดับประดาครอบครัวให้เกิด ความมั่นคงเข้มแข็ง

การประสบความสำเร็จของคนในครอบครัว นำหลักขรรวาสธรรม ให้เห็นคุณค่าซึ่งกัน และกันอุทิศตัวต่อครอบครัวสนับสนุน ถวายทอดด้านจิตวิญญาณเป็นเบื้องต้นในการสร้างความ สามัคคี เป็นแนวทางในการสร้างครอบครัวเข้มแข็ง เพราะความเป็นผู้มีความจริงใจ ฝึกตน สร้าง ความอดทน อดกลั้น ในสิ่งที่เป็นสิ่งเย้ายวนจิตใจ ให้ความช่วยเหลือด้วยจิตใจที่เป็นสาธารณะ สร้างความสุขของครอบครัวทำให้เกิดความสงบสุขในสังคม มีความราบเรียบในการดำเนินชีวิต ทำให้สังคมเกิดความสงบเรียบร้อย

การมีปฏิสัมพันธ์คนในครอบครัว นำหลักทศ 6 เพื่อการสร้างความสมดุลในการยึด เหนียว ยึดหยุ่น และการสื่อสาร ในสมาชิกครอบครัวในทางพระพุทธศาสนานั้นได้แสดงหน้าที่ ของ บุตรกับมารดาบิดา และหน้าที่ของมารดาบิดที่จะสงเคราะห์ต่อบุตร และหน้าที่ของสามีที่ต้อง กระทำต่อภรรยา หน้าที่ของภรรยาที่ต้องทำต่อสามี และหน้าที่ของศิษย์ที่จะต้องบำรุงอาจารย์ กับ

ทั้งหน้าที่ของอาจารย์ที่จะทำให้ศิษย์พ้นจากภัยต่างๆ เชื่อว่าได้ปกป้องต่อทิศทั้งหลายในแนวทางของเดวิด เอช ออลสันได้แสดงถึงทฤษฎีระบบนิเวศน์และระบบจุลภาค การมีปฏิสัมพันธ์เพื่อสร้างระบบของชนชั้นกลาง ในการรับรู้ความขัดแย้งการเกื้อหนุนในระหว่างครอบครัว

5. ข้อเสนอแนะ

จากการศึกษาเรื่อง “การบูรณาการหลักพุทธธรรมกับโมเดลของเดวิด เอช ออลสันเพื่อการสร้างครอบครัวเข้มแข็ง” ผู้วิจัยได้มีเนื้อหาตามวัตถุประสงค์ครบถ้วนแล้ว ผู้วิจัยได้พบประเด็นอื่นที่สำคัญนอกจากประเด็นที่ผู้วิจัยได้ทำวิจัยแล้ว ผู้วิจัยเห็นความสำคัญนอกจากประเด็นที่ได้ศึกษามีข้อเสนอแนะ การทำวิทยานิพนธ์ครั้งต่อไป ผู้วิจัยตั้งประเด็นไว้ดังนี้ โดยเฉพาะผู้สนใจที่จะทำวิทยานิพนธ์ครั้งต่อไป หากมีการศึกษาในเรื่องเดียวกันนี้ ผู้ศึกษาควรที่จะศึกษาในเชิงความสัมพันธ์หรือความเกี่ยวข้องกับหลักธรรมอื่นๆ เป็นข้อเสนอแนะ 2 ประการ ได้แก่

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลศึกษาเพื่อนำไปใช้

1) ควรศึกษาวิเคราะห์ค้นหา สมชีวิธรรม ความมีธรรมเสมอกัน ระหว่างสามีภรรยา และบุตร พรหมวิหาร 4 เป็นหลักเครื่องอยู่ของผู้ใหญ่ ปราศจากอคติ 4 ในการปกครองบุตรหลาน และสมาชิกในครอบครัว สังคหวัตถุ 4 เป็นเครื่องยึดเหนี่ยวใจของบุคคลอื่น ทิฐุธรรมมีกัตถประโยชน์ 4 ในการสร้างประโยชน์ในปัจจุบัน ขรवासธรรม 4 และ ทิศ 6 ซึ่งเป็นหลักการที่จะต้องประพฤติปฏิบัติตามหน้าที่ได้อย่างสมบูรณ์ เพื่อจะได้รับคำแนะนำจากผู้รู้ในด้านพระไตรปิฎก เป็นผู้สำรวจตรวจสอบและแก้ไขและเป็นข้อมูลในการศึกษาค้นคว้าต่อไป

2) ควรศึกษาวิเคราะห์เข้าถึงแนวคิดพฤติกรรมของสมาชิกครอบครัว เป็นอย่างไร ซึ่งผู้ศึกษาไม่ได้นำมาวิจัย

2. ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยในครั้งต่อไป

หากมีการศึกษาในเรื่องเดียวกันนี้ ผู้วิจัยขอเสนอแนะในการทำวิทยานิพนธ์ครั้งต่อไป โดยผู้วิจัยควรศึกษาประเด็นต่างๆ ต่อไปนี้

1. ศึกษาพฤติกรรมของวัยรุ่น ในการสร้างครอบครัวอบอุ่นเป็นสุข
2. ศึกษาแนวคิดของการรับสื่อ ที่มีผลกระทบต่อความเข้มแข็งของครอบครัว
3. ศึกษาความเข้าใจของเยาวชนภายในครอบครัวที่มีต่อหลักพุทธธรรมในพุทธศาสนาปัจจุบัน

เอกสารอ้างอิง

- ดุขฎิ โยเหล่า. (2545). ความเข้มแข็งของครอบครัว : ครอบครัวสุขภาพดี. **วารสารพฤติกรรมศาสตร์**.ปีที่ 8 กันยายน 2545.
- มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. **พระไตรปิฎกภาษาไทย.ฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย**. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, 2539.
- มติคณะรัฐมนตรี, สำนักงานกิจการและสถาบันครอบครัว. นโยบายและยุทธศาสตร์การพัฒนาสถาบันครอบครัว พ.ศ. 2547- 2556. กระทรวงพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์.
- ยุทธนา ไชยจุกุล. (2552). การวิจัยและพัฒนาครอบครัวเข้มแข็งโดยผ่านกระบวนการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมของผู้นำองค์การบริหารส่วนตำบล. **วารสารพฤติกรรมศาสตร์**. ปีที่ 15. ฉบับที่ 1. (กันยายน 2552).
- Blaine J. Fowers and David H. Olson. (1993). ENRICH Marital Satisfaction Scale: A Brief Research and Clinical Tool, **Journal of Family Psychology**, Vol. 7, No. 2.
- Olson, D.H. McCubbin. H.I. and Barnes, H. (1982). **Family Inventories: Inventories used in a National Survey of Families Across the Family Life Cycle** St. Paul. MN: University of Minnesota.